

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАТЛЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 54 (1380)

Субота, 11 ліпеня 1959 года

Цана 40 кап.

Удасканалваць майстэрства

Націяныя перспектывы адкрыта перад дзеячамі савецкай культуры, майстрамі сацыялістычнага мастацтва нашы велічныя дні здзяйснення грандыёзнага сямігадовага плана разгорнутага камуністычнага будаўніцтва. Народ чакае, што драматургі і кампазітары, майстры сцэны і кіно, жывапісцы і скульптары будуць з усім сваім талентам, творчай культурай і энергіяй смела адрабляць новыя рысы жыцця, пафас эпохі.

Характэрныя асаблівасці нашага мастацтва — напружаныя пошукі глыбокага ўвасаблення багатага думкай і эмоцыямі вобраза сучаснасці, новага стылю, дасканалы рэалістычны выразнасці, імкненне да большай свежасці і наватарства ў мастацкім мысленні.

Нашы творцы ведаюць, што сапраўды ўдалымі народ прызнае такія палотны, у якіх значны ідэйны зьвязаны з характаром і згарабасцю формы. Светлыя ідэалы камунізму павінны магутна гукаць у манументальных сімфоніях і згарабасці жывапісных кампазіцыях, на сцэне і на экране.

Майстры беларускага мастацтва, які ўсе дзеянні шматнацыянальнай савецкай культуры, жывуць паўнароўным творчым жыццём. Высокароўны палёны працы, новыя злыбыткі іны імкнучыся ўзбагачаць сацыялістычную культуру Радзімы.

У нас багата твораў, якія ўжо з'яўляюцца эталонамі ў розных відах і жанрах мастацтва.

...Ледзь намі скульптурная кампазіцыя «Ленін у дзяўчынкай» З. Азгура. Гэта твор падуе характаром формы, шчырай рэалістычнасцю, тонкім густам, закладнай пластыкай, адухотвораю думкі, глыбокай інтэлектуальнасцю. Скульптура «Сцяпаша» не толькі як камерны інтымны твор, што раскрывае асобныя рысы выкарадкага сэрца ілічывачвешчына чалавек; у кампазіцыі выразна філасофская тема аб веліччэй ленынскіх ідэалаў і надзвычайнай акрыялюючай сіле камуністычнага гуманізму.

Незвычайна ўражанне гэтага скульптура пакідае таму, што ў ёй дасягнута гармонія вядлікай ідэй і дасканалы мастацтва яе мастацкага ўвасаблення.

Ець у нас і ўзоры акцёрскага мастацтва. Цудоўны прыклад гэта — В. Платонаў у ролі Эзопна. На сцэніцы кулапаўна «Ліса і вінград» ніхто з гледачоў не застаецца абываемым да падыі на сцэне. Здавалася б, толькі Кізіміда і Гундзіна — могуць «наспраборніцца» са старажытнім грэчаскім філосафам сваім жалівым вонкам выгладам. Але густ выдатнага артыста і майстра тэатра ледзь ім пэікалічна выяваага партрэта тут настолькі бездарна, што Эзоп В. Платонава ўспрымаецца як герой, характэрны вяршышчамі думачнага характарам, прывабнасцю вострай і дапытлівай думкі.

Свежыя рысы таленту выдатнай артысткі праявіліся ў А. Клімавай ў створаных ёю вобразах Камісара і Шы Сніжко.

Колькі год ужо цешыць слых чароўнай сімфаніета М. Чуркіна, у якой нацыянальна народная мелодыя арганічна з'яднана з майстэрскім аркестравым увасабленнем

Высокая творчая культура кампазітара, яго ўмельства трывала авалодаць сэрцамі слухачоў, выклікаць у іх пачуці глыбокага захалянення гармоній і пазыій гукаў, якія нясуць цёплыя чалавечыя эмоцыі і светлую думку.

Гэтыя прыклады дасканалы мастацкай творчасці не адзіны. Рысы сапраўднага мастацтва ёсьць і ў раздзелах беларускага жывапісу, тэатра, кіно, архітэктуры, у выкарані музычных калектываў і салістаў, у народных тэатрах.

Але астычныя густы савецкага гледача і слухача настолькі патрабавальныя, што задавальненне іх нельга абмежаваць тымі творчымі здабыткамі, якія ўжо ўсім вядомы і заслужылі грамадскае прызнанне.

Шмат у нас яшчэ пасрэдных, а то і зусім шорых твораў, у якіх невыразны «пачырк» аўтара, заната сціплыя ідэяна-мастацкія гарызонты, недастатковае ўменне бачыць цудоўнае характэра нашых дзён.

У нас многа спрачаюцца аб форме, жанрах і майстэрстве твораў, у якіх адлюстраваны велічныя тэмы сучаснасці. Пэіныя спрэчкі! Але хто можа сказаць, што, напрыклад, Купала да майстэрства кароткага дрычнага верша быў менш патрабавальным, чым да драматычнай або апыінай паэмы, што ён ставіўся да фарса «Прымкі» менш прафесіянальна, чым да трагедыі «Раскідае гнездо»? Вось у каго сучасным аўтарам пэіметражных і аднаактвых пэіс неабходна вучыцца майстэрству, ўмельству трывала авалодаць сэрцамі чытачоў і гледачоў.

К. Станіслаўскі ёсьць сваё слаўнае жыццё змагаўся з рамесніцтвам і штэмпамі ў сцэнічным мастацтве. Ён адольваа гневаўся, калі сустракаўся з натуралістычнай шорасцю, безгустоўнасцю або ў выпадках, калі эстэты намагаліся паставіць сцэнічнае творчасць на рамантычныя залуды. Станіслаўскі быў прагным наватарам, які настаяў шукаць новыя сцэнічныя стылі, найбольш аднаведны аэстэты і жанру драматычнага твора, здаровым густам і рэалістычным нацыянальным традыцыям мастацтва.

Быць сапраўдным наватарам у сцэнічным мастацтве, шукальнікам дасканалых сцэнічных форм — гэта значыць авалодаць творчым ідэямі К. Станіслаўскага, няспына ўзбагачаць іх і паглыбляць нацыянальныя традыцыі беларускага мастацтва.

Сучасны стыль спектакля — арганічнае адзінства драматургіі і рэжысуры, манеры акцёрскай ігры і мастацкага афармлення, музыкальнае суправаджэнне і трывала сцэнічнага ансамбля. У нас ёсьць спектаклі, багаты рэжысёрскай фантазіяй і стылем акцёрскім майстэрствам, якія служыць трывала асновай для наватарскіх пошукаў прафесіянальна і народнага тэатраў рэспублікі. Гэта «Люлі і дэблы» ў Тэатры імя Янкі Купалы, узноўленыя балет «Князь-воаера» ў Тэатры оперы і балета, «Навалліна будзе» ў Тэатры імя Якуба Коласа і іншыя ўдалыя сцэнічныя творы, якія атрылі прызнанне гледача.

Але не з'яўляюцца прыкладамі аднасці камуністычнай ідэянасці і дасканалы мастацтва, багаты нацыянальнымі формамі — «Улада» ў Рускім тэатры, «І праўда, і шчасце»

Яго Вялікасці Паўлу I, каралю Элінаў

Ваша Вялікасць, у адрас Вярхоўнага Савета СССР і асабіста ў мой адрас паступаюць шматлікія звароты ад грамадскіх і прафесійных арганізацый, дзеячоў культуры, ад вучоных, ад асобных грамадзян Савецкага Саюза і зарубажных краін з просьбай аказаць садзейнічанне ў прадукцыі небяспекі, ажал навеса над жыццём і свабодай Манюліса Глеаса.

Грамадская думка Савецкага Саюза праяўляе глыбокую трыногу за дэс чараскага праграсіўнага грамадскага дзеяча, нацыянальнага героя Грэйці Манюліса Глеаса, жыццё і свабодзе якога пагражае небяспэка. Імя Манюліса Глеаса добра ведаюць народы Савецкага Саюза, якія з'яднаны з народам Грэйці сумесна працііла крывёю ў барацьбе з фашысцкімі захопнікамі. У барацьбу за свабоду і незалежнасць сваёй радзімы Манюліса Глеас ўнёс свой слаўны ўклад і аб яго подвігу добра вядома ўсім савецкім людзям.

Кіруючыя меркаваннямі гуманісці, я лічу, Ваша Вялікасць, сваім абавязкам давесці да Вашага ведама думку грамадскай Савецкага Саюза і са свайго боку прыняць меры з мэтай вызвалення Манюліса Глеаса.

Са шчырай павагай Масква, Крэмль 9 ліпеня 1959 г.

К. ВАРШАШЛАЎ.

18 тысяч сельскіх гледачоў

Добрая традыцыя ў Магілёўскім абласным драматычным тэатры — штогадовыя выезды ў сельскую мясцовасць. Гэта своеасаблівы творчы справядлівы тэатр перад калгаснікамі. І сёння больш месца тэатр праёў на вёсках. Маршрут дзвюх груп быў распрацаваны з разлікам ахапіць усе раёны вобласці.

Паказваліся пэсы з невялікай колькасцю дзеючых асоб, без змены дэкарацый: «Будны сын» Э. Рана і «Сапраўдныя жанчыны» Г. Скульскага.

Там, дзе даваліся памеры глядзельнай залы і сцэнічнай пляцоўкі, спектаклі ставіліся ў калгасных клубах. Так было ў калгасе «Расвет» і «Грэйці з'езд Савецкаў Кіраўскага раёна, імя Лейны Горскага раёна, «Святло Кастрычнікаў Чаускага раёна і інш. Калі ж адвядзеных умоў

для паказу непасрэдна ў калгасе не было, калгаснікі прыязджалі на аўтамашынах у раёны Дом культуры. Так, у Круглянскім раёне на спектаклях пабылі гледачы з 12 сельгаспаўсаў.

Для сельскага гледача далёка 37 спектакляў, якія наведала 18 тысяч чалавек.

У клубе сельгаспадарчай акадэміі ў Горках адбылося абмеркаванне спектакляў. Навуковыя работнікі і студэнты зрабілі слушыныя заўвагі, выказалі пажаданні творчому калектыву. У Смаўгардзе на сустрэчы з маладымі гледачамі артысты В. Кабатніківа, І. Рубаняў расказалі аб творчых планах тэатра, аказалі на шматлікія пытанні моладзі.

У час пэзды калектыву тэатра аказваў медальчыню дапамогу ўзвядзенкам самадзейных драматычных гурткоў.

Дружба, якая змацавана крывёю

Паглядаючы на карту нашай рэспублікі. На паўночным захадзе знаходзяцца дзяржаўныя межы Беларусі, Латвіі і Расійскай Федэрацыі. Нічым не прыкметна гатае месца на карце. Таму ж давалася наведваць тыя мясціны, ён трапіў у дрэмычы, амаль некрунаты лес, праз які цячу невялікай ручай з крышталічначыстай вадой. Шыня...

Але вось тут застукалі сяжеры, авазвіналі пілы. Гэта прышлі сюды беларусы, рускія і латышы. Руплівыя рукі расчынілі паліну, пасадзілі тры алей з маладых дрэваў — бярозы, клён і ліпы. А ў цэнтры вырас Курган дружбы — у памяць аб сумесных баявых дзеяннях народных меціцаў трох рэспублік у час Вялікай Айчыннай вайны. Дзяржаўныя сілы трох савецкіх рэспублік, якія размешчаны вакол маладога дубка на кургане, сімвалізуюць непарушную дружбу братніх народаў, дружбу, якая змацавана крывёю.

На адрокцы Кургана дружбы з'ехаліся тысячы людзей — былыя партызаны трох рэспублік, калгаснікі з Расонскага, Асвейскага, Дрысенскага, Себежскага, Іарыскага, Дагдскага раёнаў. У многіх — зоркі Героя Савецкага Саюза, ардэны, медалі. Незабудны дзень! Колькі хваляючых сустрэч, колькі сяброўскіх, сэрцачных поіскаў рук і пачуванняў... Як чацэ можна было бачыць на тварах людзей слёзы:

адных — слёзы радасці ад сустрэч, у другіх — слёзы смутку пры ўспамінах аб таварышах, што загінулі ў дні вайны. Здавалася, гата сустрэжца самая блізка, самая дарагія людзі. Так яно і было: нішто настолькі не змацавае дружбу, як сумесна працііла кроў у барацьбе за агульную справу, у барацьбе за вызваленне роднай зямлі ад ворага.

Многа прамоў было сказана ў гэты дзень. Выступалі былыя камандзіры і палітработнікі партызанскіх атрадаў, брыгад і злучэнняў, якія ўспаміналі баявыя эпізоды: выступалі вучні латышскіх і беларускіх школ — які клаліся захоўваць і памнажаць традыцыі бацькоў, вучніца і прапавань так, як вучыць Камуністычная партыя, як завіячыў Ленін. Лейтматыяам усіх выступленняў была ідэя аб непарушнай дружбе народаў Савецкага Саюза.

Адбываючы мітынг, старшыня Прадзіума Вярхоўнага Савета Латвійскай ССР К. М. Озольніс сказаў: — Беларускае зямля прытуліла першых латышскіх народных меціцаў. Нашы браты-беларусы прылілі і настолькі вучылі і выхоўвалі латышскіх партызан. І дзякуючы гэтаму, колькасць латышоў, што знаходзіліся ў партызанскіх атрадах, узрасла з 200—300 чалавек у першыя месяцы барацьбы да 12 тысяч к канцу вайны.

У паўднёвым гэтах слоў былі камандзір Асвейскай партызанскай

брыгады імя М. В. Фрунзе паведальца:

— У нашай брыгадзе змагалася разам з рускімі, беларусамі, украінцамі і прадэштнікамі другіх нацыянальнасцей 60 латышоў. «І сам рускі, — гаворыць А. Раманаў, — а камандаваў беларускай брыгадай імя Ракасоўскага. У нас ніколі не было розніцы паміж рускімі, беларусамі або латышамі. Мы разам змагаліся супраць фашысцкіх захопнікаў».

Кожны выступаючы падкрэслівае, што братарская дружба патрэбна і цяпер, калі савецкі народ прыступіў да разгорнутага будаўніцтва камунізма.

На трох мовах гукалі здараньні ў гонар дружбы народаў нашай краіны. Іх добра разумелі і рускія, і беларусы, і латышы — гэтыя словы ішлі ад самых сэрцаў.

З хваляваннем і радасцю сустраілі прысутныя вестку аб унагароджанні вядлікай групы беларускіх і рускіх партызан Гаіаровамі граматамі Пра-

дзіума Вярхоўнага Савета Латвійскай ССР.

І вось закончана ўрачыстая частка мітынгу. Былыя партызаны збіраюцца на паліну ў беларускім лесе: тут загараецца кашчэр дружбаў. Дуба не змаўкаюць гутаркі аб баявых паходах... А тым часам на кургане ідзе канцэрт, які падрыхтавалі ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці Дагдскага раёна Латвійскай ССР.

На другі дзень свята былых партызан трох рэспублік было перанесена ў вёску Лісна Асвейскага раёна. Накладдэн пачатак добрай традыцыі: сустрачы былых партызан трох рэспублік будуць штогод праводзіцца на Кургане дружбы.

М. ПАХІЛКА.

На здымках: 1 (версэ). Мітынг ля Кургана дружбы. 2. Выступленне хору Дагдскага раёнага Дома культуры.

Фота Л. Каймава.

Мастацкі музей у вёсцы Любішчыцы

На другой Брэсцкай абласной нарадзе работнікаў культуры паведальца аб вельмі цікавай і карыснай ініцыятыве партыйнай арганізацыі і праўлення сельгасарцелі імя Сталіна ў вядлікага раёна. Гаворка ішла аб адкрыцці калгаснага мастацкага музея. З таго часу прайшло крыху больш трох месяцаў. Але як многа за гэты час зроблена.

Сваім сіламі і на свае грошкі калгаснікі пабудавалі цудоўны аднапавярховы будынак. Мастакі Мінска і Брэста падарвалі музею звыш 100 спраў твораў.

Днямі адбылося ўрачыстае адкрыццё музея. Яно выдася ў вядлікае свята працаўнікоў вёскі Любішчыцы і прыжару навакольных вёсак, якія прыходзілі на ўрачыстае. Намеснік міністра культуры БССР Г. Мачулін цэла павіншаваў прысутных з радасна падаёй, падкрэсліў важнае значэнне адкрыцця музея ў справе астычанага выхавання працаўнікоў калгаснай вёскі.

Ціпер да нас будуць часта прыязджаць у творчы камандзіроўку майстры кіцы і рэца са сталіцы рэспублікі і абласнога цэнтру, — сказаў Г. Мачулін. — Практычна будуць ажыццёўлены рашэнні XXI з'езду

КПСС аб сувязі працаўнікоў мастацтва з жыццём народа. У сваіх будучых работах беларускія мастакі адрабляюць барацьбу калгаснікаў мясцовых сельгасарцелі ў датармінавае выкананне саміадавога плана.

Намеснік міністра прадставіў прысутным беларускіх мастакоў т.т. Бембеля, Цвірка, Ахрамчыка, Марыска, якія прыходзілі з Мінска на адкрыццё музея.

Са словамі гарачай удзельнасці роднай Камуністычнай партыі і Савецкаму ўраду за іх клопаты аб заадавальненні культурных запатрабаванняў працаўнікоў палёў выступілі старшыня калгаса імя Сталіна Цімафей Галавенка, начальнік абласнога ўпраўлення культуры Мікалай Шаўчук, зяняваа кукурузаадога зьяна Валыянска Макар і інш.

Мітынг закончылі. Прысутных запрашэнне аглядаць экспазіцыю музея, якая размешчана ў трох прасторных залах. З вядлікай цікакасцю аэнамаца калгаснікі і карпінны «Вічарны матуў» народнага мастака БССР І. Ахрамчыка, пейзажам «Калі млына» заслужанага дзеяча мастацтва БССР В. Цвірка, аэюдам да карпінны «Канстанцін Заслоўнаў» заслужанага дзеяча мастацтва БССР Я. Зайцава.

У дар музею перадалі свае творы таксама народны мастак БССР В. Волкаў, вядомы беларускі жывапісец Н. Воранаў, М. Манасон, П. Раманаўскі, П. Данеліа і іншыя. Графіка прадэштлена творамі С. Геруса, А. Тычынска, В. Піхановіча, М. Лейтмана, М. Бельскага, А. Волкава.

У стварэнні экспазіцыі музея актыўны ўдзел прыняло каля 10 скульптараў, якія перадалі музею некалькі свае творы. Тут работа «У. І. Ленін» братаў Робертан, «На дошыне» В. Паліччука, «З добрай раінаў» В. Папова, «Будаўніца Алісавая» народнага мастака БССР З. Азгура.

Напярэдадні адкрыцця музея ў калгасе для творчай работы прыбылі мастакі І. Фяцісаў і В. Стальмашонка. Яны напісалі партрэты перадавых жывёлаводаў, механізатараў, палёваў мясцовай сельгасарцелі, а таксама першых арганізатараў калгаса. Новыя творы выставлены для агляду.

Пры музеі ствараецца майстэрня для мастакоў, якія будуць прыязджаць сюды збіраць матэрыял для будучых карцін. Планаюцца тут адкрыць калгасную дзіцячую выяўленчую студыю.

На гэтым жаўдні адбылося адкрыццё калгаснага краязнаўчага музея ў сельгасарцелі «Іскра» Брэсцкага раёна.

В. ВАЛОДЗІН.

Сустрэчы са школьнікамі

Днямі ў Тэатры юнага гледача адбылася сустрэчка школьнікаў — удзельнікаў рэспубліканскага агляду мастацкай самадзейнасці з беларускімі пісьменнікамі.

Да юных артыстаў прыходзі А. Якімоў, В. Вітка, Э. Аляхавіч, С. Грамоўскі, А. Пальчэўскі, А. Волоскі, П. Махал, М. Гамолька, А. Асіпенка. Яны расказалі дзецям аб росквіце беларускай літаратуры за сораж год, прачыталі свае творы, падыяліліся думкамі.

На здымках: Міністр культуры СССР М. Міхайлаў (справа) і пісьменнік Л. Нікулаі ў павільёне Выстаўкі.

С. СЕМЯНЕНКА.

ГРФСР, правадзейнага члена Акадэміі мастацтваў СССР П. Н. Сапалова-Скала. З'яўляючыся рэктарам універсітэта культуры Фрунзенскага раёна сталіцы пры ДOME вучоных, ён падзяляў вопытам работы гата універсітэта, унёс рад прапановы.

Член Праўлення Саюза кампазітараў СССР музыказнаўца М. Д. Сабініна ў сваім дакладзе аб прапаганда музычнага мастацтва выказаа многа карысных метадычных паажаў.

На першым пасяджэнні выступіў таксама кандыдат мастацтвазнаўчых навук Р. Н. Юрчан, які гаварыў аб прапаганда кінамастаттва на ўніверсітэтах культуры, кіраўнік народнага ўніверсітэта мастацтва Ладзянскага раёна сталіцы пры завядзе «Станкаліт» Н. М. Віленскі і іншыя.

З вядлікай увагай было выступлена выступленне народнага мастака

(ТАСС).

Спектаклем «Чайкі над морам» Гродзенскі абласны драматычны тэатр пачаў гастролі ў сталіцы рэспублікі.

Мінчане знаёмы з тэатрам па пастаноўках п'ес «Іван Рыбак» В. Гусева, «Гэта было ў Мінску» А. Кучара, «Сэрца не даруе» А. Саборонава, «Нявольніца» А. Астроўскага, «Марыя Цюдор» В. Гюго, якія былі паказаны на гастролі ў сталіцы ў 1955 г.

За чатыры гады тэатр значна вырас. Цэнтральнае месца ў яго рэпертуары занялі творы сучаснай савецкай тэатральнай школы. За гэты час у тэатры пастаноўлена вышэй 30 спектакляў па п'есах савецкіх драматургаў.

Прагучы з малымі беларускім драматургам П. Васілевічам, гадоўнае юбілейнае тэатра заслужаны артыст БССР І. Паноў і творчы калектыв стварылі хваляючы спектакль «Год адзінаццацігадоў».

Саракагодовы БССР тэатр адзначыў спектаклем па п'есе маладога драматурга Р. Раманава «Усім смярдзі на здор'е». Гэты спектакль аб горах Айчынай вайны — простых і сціпых савецкіх людзях, якія самааддана змагаліся за Савецкую Радзіму, мы прынеслі ў Мінск.

За апошні сезон тэатр паставіў 11 новых спектакляў па творах «Далі неагляданы» М. Вярты, «Чайкі над морам» Е. Бондаравы, «Чаму ўсім хваляцца зоркі» А. Барнейчыка, «Гула перы» Д. Талстога, «Ангела» Г. Серафімавіча, «Юстына» Х. Буаліюта, «Усе яны, апрача «Далі» неагляданых», будучы паказаны на гастролі ў Гродна гэтыя спектаклі прайшлі па 30—40 разоў і атрымалі станоўчую ацэнку гледачоў.

Спектакль «Чайкі над морам» і «Чаму ўсім хваляцца зоркі» цёпла прымаюць гледаючы як у горадзе, так і на вёсках. На кожным з іх набываўся ад 15 да 20 тысяч чалавек.

Спектакль «Улада перы» Д. Талстога, выпушчаны на працягу года, атрымаў найвышэйшую ацэнку гледачоў. У гэтым годзе тэатр прайшоў у сталіцу рэспублікі.

І. МІХАЛЮТА, дырэктар Гродзенскага абласнога тэатра.

Да сельскага агледу

Рыхтуючыся да агледу сельскай мастацкай самадзейнасці, Брэсцкае абласное ўпраўленне культуры і Дом народнай творчасці правялі куставыя трых- і чатырохдзёныя семінары калектываў сельскай самадзейнасці ў Іванаўскім, Гарадзішчанскім і Брэсцкім раёнах.

Днямі пры Брэсцкім Доме народнай творчасці закончыўся першы семінар з удзелам пазаштатных калектываў сельскай самадзейнасці. Слухай куставы і праграмы заняткаў пазнаёмліліся з праграмай па музычнай грамаце, тэхніцы дырыжывання, аранжыроўцы і г. д. Асобнае месца ў вучэбнай праграме было ўдзелнае практычнае ўражанне з хорам, развучванню з ім музычных твораў.

Загядчыкі сельскіх клубав і бібліятэкаў, лепшыя удзельнікі харавых гурткаў праслухалі лекцыю: «Руская класічная музыка і не сусветнае значэнне», «Беларуская музыка за 40 год Савецкай улады», лекцыю-канцэрт «Як слухаць музыку» твора.

У. КАРПУК, метадист Брэсцкага Дома народнай творчасці.

Мемарыяльная дошка ў гонар Францішка Багушэвіча

У 1960 г. споўніцца 60 год з дня смерці выдатнага беларускага паэта Францішка Багушэвіча. Міністэрства культуры Украінскай ССР вырашыла ўшанаваны гэтаму дню і дало ўказанне Чарнігаўскаму абласному ўпраўленню культуры ўстанавіць на будынку педагогічнага інстытута імя М. Гоголя ў Нежыне мемарыяльную дошку з наступным надпісам:

«У цьому будынку з 1864 по 1868 рік у ліцеі вчыўся вядомы беларускі паэт Францішак Казіміравіч Багушэвіч».

Новы кіначасонік

У Старобіне ўсё шырэй разгортаецца будаўніцтва будынкаў у краіне калінага камбіната.

Гэтым камбінат-гіганту і прысвечаны першы сюжэт кіначасоніка «Савецкая Беларусь» № 18.

З наступнага сюжэта гледачы даведваюцца, што калектыв Мінскага заводу імя Кірава горада падтрымаў патрыятычны заклік свецкай аб'яднанай партыі, завяршыў будаўніцтва будынка камбіната.

Увага да сімфанічнай музыкі, жаданне як мага больш поўна задаволіць эстэтычныя запатрабаванні неагляданых патрыятычнай партыі парк імя Фрунзе яскрава бачны шчы і ў тым, што ў гэтым годзе створана спецыяльная частка тэатра наазад пераароблена, значна пашырана і могуць змясціць самыя вялікія музычныя калектывы. Між іншым правядуцца: чаму такога летняга тэатра няма ні ў адным з мінскіх парку? Наўжо для беларускай сталіцы з яе пачынаючым населеннем не патрэбны такі тэатр, у якім незалежна ад добрага ці дрэннага надвор'я маглі б адбывацца канцэрты, выступленні мастацкай самадзейнасці?

Нам не на дарозе з рэлігіяй — так называецца вечар, які адбыўся нядаўна ў зыбным тэатры мінскіх трактараводцаў. Гэтым цікавым і карысным мерапрыемства прысвяцілі наступны сюжэт кіначасоніка.

У заключэнне гледачам расказана пры гэтым рэспубліканскага клуба ДТСЛАФ, пра гастролі Карачэва-Чаркаскага ансамбля п'есні і тана ў Мінску.

К. РАМАНОЎСКІ.

Летні сімфанічны сезон

Віцябляне ў захапленні

На працягу многіх год віцябляне наракалі на тое, што оперныя тэатры ў час гастролей заўсёды абмялі іх горада. А між тым менавіта ў Віцебску праяўляецца надзвычай вялікая цікавасць і любоў да лепшых здабыткаў музычнай культуры. У гэтым годзе Беларуска тэатр оперы і балету з'явіўся ў Віцебск, і жыхары горада з вялікім задавальненнем сустракалі выступленне калектыву тэатра. На працягу месяца гэты спектакль карыстаўся вялікім поспехам, на іх нават цяжка было дастаць білет.

Калі ў горад прыехаў сімфанічны аркестр Беларуска дзяржаўнай філармоніі, многія меркавалі, што яго канцэрты не з'явіцца ў гэтым годзе ў Віцебску. Але гэтага не адбылося. Нягледзячы на тое, што першы сімфанічны канцэрт у Віцебску адбыўся ў Дзень савецкай моладзі, у які было многа разнастайных спартыўных выступленняў, маладзёжных вечароў, канцэрты прафесіянальных і самадзейных артыстаў, нягледзячы на тое, што ў гэты вечар на спектаклі аперны тэатр быў анітаг, — канцэрт сімфанічнага аркестра прайшоў з выключным поспехам. Вялікая зала летняга тэатра горадскога парку імя Фрунзе не змагла змясціць усіх жадаючых. Дарчы, праграма першага сімфанічнага канцэрта ў Віцебску, якая складалася са «Святочнай увертюры» Д. Шапана, твораў С. Пракоф'ева, А. Хачатур'яна, В. Салаўьева-Сядога, яскрава палыхнула да Дня моладзі.

З поспехам прайшлі і іншыя сімфанічныя канцэрты ў летнім тэатры парку, на якіх выконваліся самыя разнастайныя творы сучаснай музычнай спадчыны і музыка савецкіх і беларускіх кампазітараў.

Увага да сімфанічнай музыкі, жаданне як мага больш поўна задаволіць эстэтычныя запатрабаванні неагляданых патрыятычнай партыі парк імя Фрунзе яскрава бачны шчы і ў тым, што ў гэтым годзе створана спецыяльная частка тэатра наазад пераароблена, значна пашырана і могуць змясціць самыя вялікія музычныя калектывы. Між іншым правядуцца: чаму такога летняга тэатра няма ні ў адным з мінскіх парку? Наўжо для беларускай сталіцы з яе пачынаючым населеннем не патрэбны такі тэатр, у якім незалежна ад добрага ці дрэннага надвор'я маглі б адбывацца канцэрты, выступленні мастацкай самадзейнасці?

Выступленні ў Віцебску сімфанічнага аркестра ў канцэртах, і ў праграму аднаго з якіх увайшлі творы беларускіх кампазітараў Я. Цікоціна, М. Цірукі, Р. Багнера, У. Чарніцка і кампазітараў І. Дунаеўскага, І. Штрауса, а праграма другога па традыцыі была складзена па заахвату слухачоў.

Д. ЖУРАЎЛЕЎ, наш кар.

Віцебск.

Зара ў Гродзенскай вобласці 1840 калектываў мастацкай самадзейнасці аб'ядноўваюць больш за 25000 удзельнікаў.

У мінулым годзе ў вобласці паказана больш 900 самадзейных канцэртаў. Зара калектывы дзейна рыхтуюцца да традыцыйнага агледу — раённых і абласнога, якія аб'яднуюць у чыёртм квартале гэтага года.

Як жа асвятляецца мастацтва самадзейнасці на старонках раённых газет? Перад намі падшыўка слонімскай раённай газеты «Вольная праца» за пачаткі 1959 г. У № 32 змяшчаны артыкул Я. Уладзімірава «Народны тэатр», «Раніца ў Глобэвічах», чытаем тут, — з'явілася афіша, якая паведамляе аб пераездзе драматэатру раённага Дома культуры. Вестка аб гэтым меланкава разнеслася па вёсцы.

Калі афішы сабралася вялікая група каласнікаў.

— Абязваюча пайду вечарам, добры іграючы нашы слонімска артысты, — зазначыў чалавек у кашушку.

— Я глядзеў незалежнік спектакляў, — сказаў малады хлопек. — І думаю, што нашы артысты іграюць не горш прафесіянальным.

У гэтым выказванні няма нічога дрэннага. Слонімска артысты не аднойчы радавалі сваімі выступленнямі сотні і тысячы гледачоў Слоніма, Мінска, Гродна і многіх іншых гарадоў і вёсак Беларусі.

Такі матэрыял з цікавасцю чытаецца і прыносіць карысць самадзейнасці. Праз некаторы час газета зноў вярнулася да гэтага калектыву. У № 51 пад загалоўкам «Будні Народнага тэатра» расказала аб яго выступленні перад тэлегледачымі сталіцамі.

Газета піша таксама і пра сельскую самадзейнасць. У № 37 пад загалоўкам «Раней клуб працаваў добра» расказваецца аб рабоце Новадзвяткаўскага сельскага клуба, самадзейнасці якога часта выступала перад рабочымі саўгаса «Слонімска» і каласнікамі арцелі «Міжвёжыч», «Бальшавік» і інш.

Цяпер кіраўнік клуба амяніўся, але справы пагоршыліся. Газета справадзіла крытыку выканком Міжвёжыцкага сельсавета, партыі і камсамольскаму арганізацыі за няўвагу да культуры-масавай работы. Крыху пазней газета паведамляе, што работа клуба разглядалася на пасяджанні партбюро саўгаса «Слонімска», справы палепшыліся.

Разам з тым трэба адзначыць, што асвятляецца жыццём мастацкай самадзейнасці газета ўдзяляе яшчэ недастаткова увагі. У астатнім нумары сустрэкаюцца ў асноўным кароткія інфармацыйныя паведамленні аб правадзімых канцэртах. Вельмі абмежаваны актыв аўтараў, што выступаюць на гэтых тэмах. Па газеце пля-

жэнная студыя. Аматыры жывяцца — работнікі лінейна-механічнага заводу А. Бойка, У. Сухко, А. Іваноў, вучань А. Жураўлеў і іншыя тры разы на тыдзень прыходзяць у Дом культуры і вучацца майстэрству жывяцца.

Я. ЦЫПОРЫН.

Днямі Бялужыцкі сельскі Дом культуры Бялужыцкага раёна арганізаваны выезд агітбрыгады ў вёску Шкіны. Перад хлабяробамі калгаса «Ленінін» і гутаркай аб Жэнеўскай нарадзе міністраў замежных спраў выступіў кіраўнік Бялужыцкай лектарскай групы Е. Саладаў. Удзельнікі мастацкай самадзейнасці далі цікавыя канцэрты.

А. БУРОМСКІ.

Гродна.

Ішлі дні без карысці. І сорам было выйсці ў свет з сваёй зямлі.

У перакладзе купалаўскага выбранага зменены некаторыя зношаныя ўстарэлымі ітамі.

Так жылі мы когас-то Век з нудожай горбатым. По усёй земле родной, Вдохотных і заплаха, Нелоды ішчы богаты Да горем і бедой.

Ад такога абыходжання з аўтарскім тэкстам застаецца адзін крок да фактычнага недакладнасці і разбурэння мастацкай дэталі. У вершы «Спадчына» Я. Купала піша:

Ад ёй мне блыць казкі-сны Вясення праталіны, І лесу шалест верасны І ў полі доўгі аплены.

Перакладчык А. Андрэў два апошнія радкі перадае па-спойму:

І шалест вершын лесных І выр, грозой поваленым (?).

Калі публікуе «шалест вершын лесных» у значнай ступені эквівалентна замяна, дык «дык», грозой поваленым — лўня і нічым не апраўдана недакладнасць.

Аступленні ад аўтарскага паэтычнага вобраза ёсць не толькі ў перакладах А. Андрэва. Ёсць аналагічныя недахопы ў некаторых перакладах У. Раждзественскага. А. Пракоф'ева, М. Галодзіна і інш.

Не можа, напрыклад, задаволіць пераклад М. Галодзіна верша «Лёў, таго самага твора, на якім Горкі напісаў «Славно». Купалаўскі праўдзінскі працяг і пэсеннісі не адпавядаюць «знаходкі» перакладчыка:

Толькі руніцы (?), а полы Ранняе зноу, вясенняе зноу, Ранняе-рано вышлі я, Залотыстай сьветы жэй.

Зусім недаручы тут стаць «рынуцца». За вунь, толькі дзеля рыф-

Парастак новага

Па пасяджэнні праўлення арцелі можна было бачыць не толькі маладых хлопцаў і дзяўчат, але і пажылыя каласнікі. Усе яны гаварылі аб стварэнні мясцовага ўніверсітэта культуры. Большасць прысутных спыраўся:

— Калгас наш багаты. Радзёй на ўсё, музычныя інструменты, зарад аб тэлевізарыя клопаты маем. І яшчэ трэба ўлічыць, што ў нашых Любінках ёсць сярэдняя школа, дзіцячы дом, бальніца, пошта, цагельны завод, адным словам — інтэлігентны мястэчка. На ферме створана брыгада камуністычнай працы. Так што вучыцца на ўніверсітэце ёсць каму.

Але некаторыя каласнікі да адрыцця свайго ўніверсітэта культуры адносіліся з аспярожнасцю:

— Гэта ж не так проста. Іншая справа калгас, якія знаходзяцца паблізу рэспубліканскага цэнтры аб абласных гарадоў, дзе ёсць спэцыяльныя тэатры, музычныя ўстанавы, пісьменнікі. А што ў нас, у гілбынім калгасе?.. Хто да нас у такую далек паедзе?..

— Запрашэнне пашлём, і прыедуць, — адстаяў сваю прапанову аб адкрыцці калгаснага ўніверсітэта сакратар партарганізацыі калгаса тав. Астроўскі.

Было вырашана адкрыць ўніверсітэт. Першымі палалі заявы аб залучэнні іх слухачамі брыгады калгаснай вытворчай брыгады тав. Свірыд, камсамолка свінарка, член бры-

гады камуністычнай працы тав. Міхалюк, цялятніца тав. Валатковіч і многія другія каласнікі. Зразумела, з радзёй пачала ва ўніверсітэце культуры і мастацтва інтэлігентнасць.

На першыя заняткі ўніверсітэта прышло каля 400 чалавек. Сакратар партарганізацыі меў рацыю, калі казаў, што ніхто не адмовіцца дапамагчы калгаснаму ўніверсітэту культуры. З Бабруйска прыехаў дакладчык, які прачытаў лекцыю аб культуры савецкага чалавечка, а на вучэбным Магілёўскага культветучылішча з ахвотай згадзіліся сваімі сіламі паставіць п'есу, якую б слухачы пасля абмеркавалі.

Так пачаў працаваць калгасны ўніверсітэт культуры. У яго савет увайшлі сакратар партарганізацыі тав. Астроўскі, гадоўны аграном калгаса тав. Салавоў, гадоўны ўрач мясцовай бальніцы тав. Кабаняў. Усё вучэбнае праграма складаецца з чатырох цыклаў — літаратура, мастацтва, асновы камуністычнай маралі, навука і тэхніка.

Многа цікавых лекцыяў будзе прычытана ў бігучым навукальным годзе. Пасля кожнай лекцыі прадусуджана даваць канцэрт, спектакль або кінакарціну адпаведна тэме заняткаў.

Ужо адбылося некалькі заняткаў ўніверсітэта культуры ў калгасе.

М. КОГАН.

Калгас імя Сталіна, Кіраўскі раён.

Праекты студэнтаў будуць ажыццёўлены

Памышкі архітэктурнага аддзялення Беларускага політэхнічнага інстытута нядаўна запусцілі супрацоўнікі навукова-даследчых і практычных інстытутаў рэспублікі, педагогі і дыпламаны. Тут адбылося адкрыццё выставкі дыпломных работ студэнтаў-выпускнікоў 1959 г., на якой экспанавана 26 праектаў маладых архітэктараў.

На выставцы можна ўбачыць практычныя будынак, школ-інтэрнатаў, панарамныя кінатэатры, гаража і інш.

Па ініцыятыве Саюза архітэктараў Беларусі адбылося творчае абмеркаванне гэтых работ.

— Рэальнасць тэматыкі дыпломных прац студэнтаў, — сказаў кіраўнік майстэрня Беларускага праектнага інстытута Г. Параладаў, — асабліва нагадвае ў праектах па гарадбудаўніцтву.

Ён падрабязна спыніўся на праекце

У Баранавіцкім раёне

Канцэрт агітбрыгады

Вялікім поспехам на вёсцы карыстаюцца выступленні агітбрыгады, якая створана пры раённым Доме культуры.

У выкананні маладой каласіцы сельгасарцелі «Рассвет» Л. Спірыной і прыборшчыцы сярэдняй школы Я. Пераход задушуна гукаць лірычныя п'есні беларускіх і рускіх кампазітараў. Цёпла сустракаюць сельскія гледачы навушныя школы механізацыі І. Панаўска, кінамаханіка В. Рахачэўска, якія выконваюць народныя тэмы. Драматичная група агітбрыгады паказала п'есу Я. Купала «Прымакі».

МАГАЗІН БЕЗ ПРАДАТКА

У Баранавіцкім кініжым магазіне заходзіць слесар Ул. Печанюк. Яго ўвагу прыцягнула адзед беларускай п'есы. Ён выбраў кнігу «Надзія на зрубы» Я. Брыля, «Юнітва ў ларозе» Р. Сабалеўкі.

Кніжны магазін размешчаны ў прасторым памяшканні. Удзельнічаюць — паліцы, на якіх расставлены кнігі. Пакупнік мае свабодны доступ да літаратуры. Кожны дзень магазін наведвае звыш 600 чалавек.

П. КАЗЕЙ.

Архіна і пераклад

Невіданая, прыгожа аформаная кніга Яні Купала з'явілася нядаўна ў «Бібліятэцы савецкай пазіцы» (складальнік і аўтар уступнага артыкула Я. Маальюк). Гэта трыццаці-семей па ліку кніга выдатнага беларускага пэснера з тых, якіх выдатна на рускай мове за гадзі Савецкай улады.

Пачынаецца год ужо неўміручае купалаўскае слова гучыць на мове братняга рускага народа. Упершыню рускі чытач пазнаёміцца з творамі Яні Купала 13 красавіка 1908 г. на старонках газеты «Мінскі кур'ер», дзе быў змяшчаны пераклад верша «...Хочь ты, сэрца, лоні, тросці...» Праз год вершы беларускага пэснера ў «3 пэснях беларускага музыка» і «3 пэснях музыка» ў перакладзе нейкага С. А. з'явіліся ў «Альманаху календары да 1910 г. і ў лістападзе 1910 г. верш «Я не паэта адначасова з'явіўся ў газет «Мінскі голас» і «Палессе» (Гомель).

Незавябе пра пазію Я. Купала загаварыла і руская літаратурная крытыка. У сувязі з выхадом зборніка «Жалейка» газета «Мінскі кур'ер» 23 жніўня 1908 г. надрукавала разгаворны В. С. пад вельмі характэрнай назвай «Вілядзе святая», у якой адзначалася: «Сонна жывой, сапраўднай пазіі заглянуў у акенца дэмані, беднай, але вялікай хатні беларускага народа!.. Мы прысутнічам пры гістарычным здарэнні надзвычайнай для нашага часу. Беларусь паеса і галіны этнаграфічна пераходзіць у галіну літаратуры... «Жалейка» Янука Купала — адзін з баспрэчных доказаў гэтага вялікага факта». Рэцэнзенты пададзлі чарковыя словы аб бесмаральнасці слава Купала, аб тым, што ён бу-

Нам пішучь

У клубе калгаса «Чырвоны партызан» Старобінскага раёна абсталявана стайныя кінастудыя. 16 разоў у месяц тут адмаінструюцца фільмы. У апошнія дні каласіцы прагледзелі кінатворы «Над Калісай», «Алека Дундзіч», «Самера смельчак» і інш.

М. СЦЕШЫЦ.

Шкава прайшоў свята моладзі ў саўгасе «10 год БССР» Любінскага раёна. Сёму прыехаў моладзёў сусельны калгасу імя ВВА, «Перамога», імя Гарбатыва. На адкрытай сцэне выступілі самадзейныя калектывы. На танцавальнай пляцоўцы іграў дуэты аркестр саўгаса.

А. ВЕРАМЕЯЧЫК.

Другі месці пры Ваўкавыскім раённым Доме культуры працуе вы-

Другі месці пры Ваўкавыскім раённым Доме культуры працуе вы-

ступленні мастацкай самадзейнасці?

На наш погляд, гэтае пытанне даўно наспела. Тым больш, што пабудова такога тэатра не патрабуе значных выдаткаў.

Добрыя ўмовы, створаныя для выступленняў сімфанічнага аркестра, пудоўная акустыка глядзельнай залы і, гадоўна, увага і надзвычайна цэпныя, з якой прымаў ісе канцэрты слухачы, прымусяць творчы калектыв вельмі сур'ёзна паставіцца да сваёй справы і іграваць ісе канцэрты ў Віцебску на ўзроўні мастацкім ураўні. Застаецца толькі пашкадаваць, што тут было наладжана ўсяго толькі 8 сімфанічных канцэртаў—колькасць яна недастаткова для такога горада, як Віцебск.

Вельмі цэпны і шчыры былі сустрачкі калектываў з рабочымі і служачымі Віцебскага домабудуўнага камбіната і чыгуначнікамі для якіх былі наладжаны спартыўныя выступленні, маладзёжных вечароў, канцэрты прафесіянальных і самадзейных артыстаў, нягледзячы на тое, што ў гэты вечар на спектаклі аперны тэатр быў анітаг, — канцэрт сімфанічнага аркестра прайшоў з выключным поспехам. Вялікая зала летняга тэатра горадскога парку імя Фрунзе не змагла змясціць усіх жадаючых. Дарчы, праграма першага сімфанічнага канцэрта ў Віцебску, якая складалася са «Святочнай увертюры» Д. Шапана, твораў С. Пракоф'ева, А. Хачатур'яна, В. Салаўьева-Сядога, яскрава палыхнула да Дня моладзі.

З поспехам прайшлі і іншыя сімфанічныя канцэрты ў летнім тэатры парку, на якіх выконваліся самыя разнастайныя творы сучаснай музычнай спадчыны і музыка савецкіх і беларускіх кампазітараў.

Увага да сімфанічнай музыкі, жаданне як мага больш поўна задаволіць эстэтычныя запатрабаванні неагляданых патрыятычнай партыі парк імя Фрунзе яскрава бачны шчы і ў тым, што ў гэтым годзе створана спецыяльная частка тэатра наазад пераароблена, значна пашырана і могуць змясціць самыя вялікія музычныя калектывы. Між іншым правядуцца: чаму такога летняга тэатра няма ні ў адным з мінскіх парку? Наўжо для беларускай сталіцы з яе пачынаючым населеннем не патрэбны такі тэатр, у якім незалежна ад добрага ці дрэннага надвор'я маглі б адбывацца канцэрты, выступленні мастацкай самадзейнасці?

Выступленні ў Віцебску сімфанічнага аркестра ў канцэртах, і ў праграму аднаго з якіх увайшлі творы беларускіх кампазітараў Я. Цікоціна, М. Цірукі, Р. Багнера, У. Чарніцка і кампазітараў І. Дунаеўскага, І. Штрауса, а праграма другога па традыцыі была складзена па заахвату слухачоў.

АЛЕГОРИЯ — НЕ АДВОЛЬНЫ ПРЫЁМ

Чытаючы Яўрада Валасевіча, не дзякка заўважым, што таматына яго баяк стаўнішча ўсё больш і больш разнастайнай, узрасце мастацтва паэта. Аб гэтым сведчыць зборнік «Арліны ўзмах крылляў».

Многія байкі ў гэтым зборніку сведчаць аб назірлівасці аўтара, умелі правільна вызначыць жыццёвы канфлікт, знайсці добры пачынаць ход. Яны трапілі б'юць па перагнутым старога, выкрываюць чалавечаненішчыю ідэалогію імперыялістаў.

Байкапісець абрушаецца на пахаліма («Божа кароўка»), плектароў («Радзіны»), аббокаў і гультаёў («Глушч і пеня») і г. д. На аснове народнай алёгорыі пабудавана байка «Кот і Вожык». У ёй аўтар апавядае аб раскошнім і сымтам жыцця Кота, які замест сваіх прамых абавязкаў — знішчаць пацукі і мышы — толькі і робіць, што «мурлыкае на сон гаспадару» ды боты трэ «шустрыці спінак».

«Каб не быў ты такі калючы і лапшыца б умеў», — гаворыць ён свайму дружыку Вожыку. — «Дык жэ бы прылявачы і клопату не меў».

Чытач ужо сам здаваў вывады, працягваючы гэтыя байкі, што гутарка ідзе аб тых, хто для ўладвання свайго дабрабыту хоча прыставацца да больш лёгкага жыцця. Алегорыя тут — сродак абгульнення і сатырычнага заставрэння. Яна дае чытачу магчымасць больш выразна ўбачыць тое, супраць чаго выступае аўтар.

Часамі Я. Валасевіч для ўзмацнення партычнай ідэі, для выкрывацця перажыткаў старога звыртаецца да персаніфікацыі, выразнай аналогіі.

Застаюцца ў гэтых адносінах увагі байкі «Байкароў на палівавіч», дзе аўтар параўноўвае свайго калегу па партыі з палівавічам. Колькі ні блукаў малады байкароў на палівавіч, усе ён знайша, ні лісьця, ні верукаў, якія б маглі стаць пераонама яго твораў, не знайшоў. Тады ён вырашае скарывацца да гэтага моты зварот са звырэння. Выступаючы супраць трафарэтных і банальных у байках, Я. Валасевіч заклучае:

Калег па партыі, даруй мне, калі ласка, Не жарт сяброўскі не круцявай, Але зварыць браце, пашкадавай...

Сярод байкапісецаў часта можна пачуць скаржы, што маўляў, вобразы жыва, на аснове якіх будзеца алёгорыя байкі, перабраны ўжо не раз іх папярэднікамі. Яны забываюць, што кожнае з'ява, кожны факт маюць многа бакоў, і пры ўмелай пабудове сюжэта твор закрываюць на спеважы, пачынаюць думка стае даходлівай. У гэтых адносінах цікава байка «Сонца і Певень». У вобразе Певня, які ўваў сабе, што па яго камандзе ўзыходзіць Сонца і нястасе дзень, Я. Валасевіч вымешаў перахалашаў з Вашингтане. Праслаўшы аднойчы перададнішнюю пару і заўважыўшы, што сваяца паказалася без яго «кукаржы», Певень размышоў да таго, што даў распрадаваць Сонцу схавана ануф. Мараль байкі востра біць заапанісці імперыялістаў:

Як у Вашингтане не крычалі, А Сонца рух ім не стрымалі Яно ідзе з усходу — Нясе святло, жыццё, свабоду! І сілы цёмныя пра ім држыць.

Але не ўсе, над зладца, байкі, што ўвайшлі ў зборнік, дасканалы.

Вельмі блізка стаіць «арыгіналі» «раным-рано». І ў канчатковым выніку няма ні купалаўскай партычнай думкі, ні музыкі яго верша.

У перакладах А. Пракоф'ева гэта страфа значна бліжэй да арыгінала, але перакладчык таксама не змог перадаць усю лёгкасць і жыццёсць верша, яго разнамоўну інтанацыю.

У Купалы мы чытаем:

Як на поле, на зямлю Прышла раіна вясны, Я пасяла ў радлю Жмень зэрал ільняных.

Гэтая страфа А. Пракоф'евым перакладзена так:

Как над полем, над землей Поднялся весны денек, Я посеяла весной Жмень зэрал ильняных.

Параўняўшы гэтыя страфы ў перакладах з аўтарскім тэкстам вельмі надзіраць сведчыць, што перадаць усё мастацкія дэталы — гэта толькі частка справы, значна цяжэй перадаць стыхае багачце паэзіі Я. Купалы, гукапіе і музыку яго верша, афарыстычнае ваяжасць радка. Лепшыя пераклады А. Пракоф'ева («Вясні ў бачкі тры сыны...», «Дубоўка», «А зялёнка кукавака» і інш.) гавораць аб тым, што ён добра разумее і адчувае асаблівасці купалаўскай творчай манеры. Таму хочацца, каб перакладчык вярнуўся да працы над гэтым вершам, а таксама перагледзеў некаторыя мясціны ў паэме «Бандароўна».

М. Ісакоўскі — адзін з лепшых перакладчыкаў твораў народнага паэта Беларусі. Дзякуючы яго перакладам, Я. Купала — выдатны беларускі паэзія — на ўсю сілу і волю свайго партычнага голасу загаварыў з рускім чытачом. У перакладах М. Ісакоўскага з вялікім майстарствам і беражлівай увагай перадаецца жывое дыханне арыгінала,

глыбокае і самабытнае мысленне Я. Купалы, яго высокая партычная культура верша, музыка і песнянасць, багачце мастацкіх сродкаў. Але і ў гэтых перакладах маўляў перадаць зраду трапляючы мясціны, якія не могуць у поўнай ступені задаволіць таго, хто яшчэ са школьнай парты ў сваім сэрцы і памяці захаваў чужыя слова народнага песнара.

У купалаўскім вершы «На радую ў спакоў...» праходзіць скрапы перададніш — вобраз каліны, які абгульняецца па-роўнаму ў творы. У адным месцы паэт піша:

Над радкой, дзе каліна, Сенажыць церабілі...

аправаваны. Есць творы, дзе для выдзялення тэмы Я. Валасевіч у знайшоў адпаведны вобраз. У выніку з-пад яго выходзіць не байка, а зарымаваная абстрактная. Так атрымалася з байкай «Блат». У ёй раскаваецца, як надбайлівага дыктара школы, знятага з работы ў адным месцы, зямля з вобласці перададніш ў іншую школу. У зарымаваных радках не толькі няма элементаў байкі, але і паэзіі наогул. А такіх твораў у зборніку няма!

Гэлая схема, абстрактныя адчування ў байцы «Колькасць і якасць», дзе, між іншым, парашаючы логічнасць думкі, аўтар паўчае:

Калі за справу ўзяўся, Сабе на уме зарубіць. Не толькі колькасця, але і якасця рабі!

У некаторых байках Я. Валасевіча надзіраецца неадпаведнасць, логічнае размысненне асноўнай часткі з заключэннем — маралю. Гэта заўважана ў байцы «Бобік», дзе аўтар імкнецца агульняць пісьменства, стыхаеца, угодніцтва. Вось аб чым мы дзавяваемся з асноўнай часткі. Пры кухі прыжыўся Бобік. Ён «тым на харчы і зарабляў, што жа да хрыпаты брахнуў». Усе аб ім гаварылі, што ён агонь, а не сабакі. І воем да Бобіка завітаў Палкан, які нямавелама а-за чаго пайшоў на сабакі тараном. Угодлівы Бобік заскугоў, абліваў Палкана лязком. А воем аб чым гаворыцца ў заключэнні.

Есць сярод нас такі задзірсты ліжон. Яна дае чытачу магчымасць больш выразна ўбачыць тое, супраць чаго выступае аўтар.

Штаны у дудачку, чубок з-пад шыякі, А за каўнер вады — папусціць ён...

Ці вынікае гэта з асноўнай часткі? Нам думаецца, што не.

Байкі кожнаму вядома, што лепшыя творы такога жанра будаваліся на алёгорыі, вобразы якой браліся пераважна з праддзінаў жыццёвага свету. Аўтары баяк пакрылі тым рысы жыва, якія характэрны імёна для іх і даўно адзначаны людзьмі. У Валасевіча ж, як між іншым, і ў некаторых другіх байкапісецаў, часта сустракаюцца алёгорыі бруцця адвольна. Напрыклад, Рак выступае ў ролі паклініка («Ракава казідла»). Дрозд — мараліст («Арліны суд»). Шнак — касманаліт («Шпачыны канфуз»). Варона — пахаліма («Шваркун»). Наўрад ці змогуць гэтыя аналогіі выклікаць неабходныя асацыяцыі ў чытача. Аўтару трэба цвёрда ведаць, што алёгорыя — не мэта байкі, а сродак для выдзялення асноўнай думкі.

Сустракаюцца ў байках зборніка і моўныя злібы. Недапрачае, напрыклад, такое параўнанне, як «Зірні, — гаворыць Страказа Пчалы, — што за шыкоўнае маё адзенне, нібы каштоўныя каменны» або «штурхні нагой — і палічыць пад пагта» (дом). — В. К. і г. д.

Сустракаюцца злібы выразам, пераважна адны і тыя ж бакі вобраза. Нічога, напрыклад, новага не раскрыта паэтам у вобразе працавітай пчалы («Пчала і Страказа»), калі параўнаць гэтую байку з байкамі папярэднікаў.

Байка — бады жанр нашай літаратуры. І тым больш яна стане вострай, трайнай зброй у барацьбе з перажыткамі старога, у барацьбе з ідэалогіяй капіталістычнага свету, чым вышэй будзе яе ідэяна-мастацкая дасканаласць.

В. КЛЕШЧАНКА.

Часопісы ў ліпені «П О Л М Я»

У нумары чытач знайдзе пачаткі новай аповесці А. Карпака «Данута». Гэта, гавораць словамі аўтара, твор «пра каханне, барацьбу і гераізм» заходнебеларускай моладзі. Змешчана заклучнае аповесці А. Кулакоўскага «Дом» аб будаўніцтве Старобінскага калінянага камбіната, стварэння новага горада ў Беларусі.

В. Сачанка выступае з апавяданнем «Сустрэча з чалавекам». Паэзія прадстаўлена творамі Р. Барадзіна, Н. Кісіліка, А. Верба.

«МАЛАДОСЦЬ»

Нумар ажываецца артыкулам П. Панчанкі «Праваца», не шкадуючы рук і сэрца» аб III з'ездзе пісьменнікаў СССР.

З прозы адрываюцца пачаткі аповесці А. Асіпенкі «Паллавы», апавядання Б. Сачанкі «Стажок сена» і Я. Радановіча «Такі ж чалавек». Змешчаны вершы І. Машко, Я. Пушчы, К. Булькі, М. Суслоніна і Н. Гілевіча. Нарыс А. Дзітлава «Балатыны на вярце» прысвечаны нашаму слаўнаму флоту.

У раздзеле «Дарогамі сямігоддзя» — рэпартаж М. Цімошка аб будаўніцтве Бярозаўскай ДРЭС «Закладваючы першыя падмуркі», артыкулы А. Авічкіна «Другое нараджэнне» пра будаўчае аб'екта Брэста, А. Міронава — пра птушкарэмінаў у калгасе імя Тэльмана Заспаўскага раёна.

У раздзеле «Гары, камсамольскія агонькі» змешчаны цікавыя матэрыялы: В. Люшына «Камсорг Міколы Пучынеў» — аб камсамольскай рабоце ў калгасе «Знапаветі Леніна» Бярозаўскага раёна і М. Сушы «Яны палобілі працу» — пра школу № 9 у Брэсце.

У раздзеле «Бібліяграфія» В. Тарас робіць агляд абласных аднаўчальных «Брэст», «Дзвіна» і «Літаратурны Гомель». М. Базарніч рэзюмуе кнігу В. Жукевіча, А. Машына і Н. Рагозіна «Гаралі і сьлявы Беларускай ССР».

Другой спарткімдзе народаў СССР прысвечаны артыкулы М. Уладзімірава «Чакаем, спадзяемся, верым!»

«БЕЛАРУСЬ»

Артыкулам Я. Скрыгана пра Трэці з'езд пісьменнікаў СССР ажываецца гэты нумар. З мастацкай прозы знаходзім тут апавяданні В. Быкава «Навука», Я. Шароўскага «Навука сонца», змешчаны вершы К. Кірэнкі, А. Вольскага і А. Русеўскага. Вагаты нумар на нарыс і рэпартажы: «Лёс Андрэя Дзенісена» В. Паскурава, «Герой вызвалення Радзімы» А. Бахера, «Працоўная сям'я» А. Капілава, «Дні абароны Магілёва» В. Кузняцова, «Дом, у якім мы будзем жыць» У. Бяляева, «З гісторыі беларускай народнай кухні» І. Корзана

і іншыя ажываюцца перад чытачом цікавыя старонкі як нашай сучаснасці, так і мінулага.

Хатнюю гаспадыню, безумоўна, зацікавіць раздзел «Моды», «Кутур паўднёнага і рыбалоўча» дзе цікавыя парадкі на рыбной лоўлі.

У «Новых кнігах» рэзюмімі Р. Барозіна на зборнік вершаў У. Тараса «Кветка шчасця», У. Лаўрова пра аповесць «Першы сакаўт» П. Дула, І. Шчанкі пра кнігу П. Ахрыменкі «Пішчальнік і беларуская народная і. Скапава пра зборнік нарысаў М. Пятніцкага «У непакорным Мінску».

Першая ластаўка

Прыемным і карысным падарункам абрадавалі сваіх чытачоў рэдакцыя «Каліскай праўды» 14 чэрвеня гэтага года: яна надрукавала літаратурную старонку з твораў маладых і пачынаючых пісьменнікаў.

Тут мы знаходзім цёплыя і шчырыя радкі У. Прусава, прысвечаны Радзіме, народцыякі і прастыя вершы І. Машко «Мары», М. Параканіч «Дзе баі трэмілі», У. Серыкава «Зіхалел зоркі» і неба.., І. Пецхерава «На дугах», П. Бондарава «Лявоў на ўвесь раён». Есць і аповяданне Э. Карпакова «Агі на нашым беразе», рэзюмімі У. Богана на зборнік аднааковых п'ес А. Рыльска «Колькі я вярочку ні шчы», У артыкуле «Шчаслівай дарогі» М. Хведаровіч зрабіў агляд вершаў пачынаючых паэтаў.

Пажадала толькі, каб у літаратурнай рэдакцыі смялей уключала сатыру і гумар, а таксама творы для мастацкай самадзейнасці — песні, частушкі, драматычныя эпіоды.

Гэта старонка, балай, першая ластаўка, якая наведміла аб творчасці маладых пісьменнікаў, якія пішуць на тэмы калгаснага жыцця. Пачатак добры. Застаецца толькі пажадаць маладым аўтарам з перыферыі шчаслівай дарогі ў літаратуру.

У. ДЗЯРЖЭВІЧ.

„Нашы землякі-пісьменнікі“

Так называецца выстаўка ў Краснапольскай раённай бібліятэцы, прысвечаная творчасці пісьменнікаў і журналістаў — ураджэнцаў Краснапольскага раёна.

На выстаўцы прадстаўлены матэрыялы аб літаратурнай і журналісцкай дзейнасці беларускіх пісьменнікаў Міколы Качова, Аляксея Пысіна, Васіля Шахалева, аўтара кнігі «За волю і шчасце народа» журналіста Сяргея Анісва, рускага пісьменніка Міхаіла Брагіна і інш.

Выстаўлены таксама бібліяграфічныя агляды твораў пісьменнікаў, біяграфічныя даведкі.

С. ПАЛЯКОУ

Чым меней часу заставаўся да канца зменам, тым больш хваляўся Віктар. Вось ужо другі пуансон праходзіць праз непраходны калібр. Віктар адлівае сапаваную дэталу, запісае ў парту новую загатоўку і адразу забываецца на яе. Яго выгараляе на сонцы бровы схлопаныя, і глыбокая, трывожная зморшчца перасякае лоб. Ён махнальна праводзіць рукой па шыцы, і на ёй застаюцца зялёныя масліныя плямы.

— Ты чаго гэта красу надолжы — усмінуўся Іван Васільевіч, падыходзячы да станка.

— Віктар спыніўся паглядзець на майстра неўдольна, задумлівым позіркам, потым часта-часта замаргаў вачыма.

— Ды вось, пуансон запароў — яго твар нечаканна распыльваў ў шчаслівай усмешцы.

— Ты шыку выш вытры, а то прывыкнеш і пасля брышкі будзеш з масліні сваяжыца. Ну, колькі ўжо звыш народку вытучы?

— Штук восем, — адказаў Віктар, выпіраючы шыку крысом спяноўкі.

— Добра, добра. Глядзі ты ў мяне, толькі ўдму-дму сямці з «Донкі гонару», а з іябе стругку здыму, — жартам пагразіў Іван Васільевіч і пайшоў на сялянскі ўчастак.

Нікі баг гудка перакрўмы рабочы шум пхві. Аліні з адным замірлілі станкі, і паступаю — ва ўсім вялікім корпусе запанавала незвычайная, гудкая цішыня пераземкі.

Ужо і сам праходзіў Віктар паклікалі. Даганяла Лёся — тэхнолаг іх участка. Чырвоная, як макаў цвёт, яна цяжка дыхала.

— Паслухай, Віктар, ты хіба на брызе не будзеш? Сёння ж твая прапанова разгледзіцца.

— Не, сёння я не магу.

Яму вельмі карысла расказаць ёй усё, падзяліцца сваймі радзімі і трымога Лёся.. Яна ж харошы таварыш. Ён ад яе нічога не таіў, апрач аднаго.. Але пра гэта ён гаварыць не мог.

— Віні, а затура ў іябе ёсць час? У мяне білет на Ленінградскі сімфаніч.. Першы канцэрт Чайкоўскага.. Гэта ж тое, што ты любіш, — гаварыла, прамінаючы вочы сваяцкі ўсхваляваным чаканнем.

— Я не магу, Дюся.. У мяне.. Даруй, але ты разумеш..

— Разумею..

Сцяпан АЛЕКСАНДРОВІЧ.

Арліны ўзмах крылляў

Творы С. Каньківа шырока вядомыя савецкаму гледачу. Высукваю галерыя партрэтаў праддзінаў народна і выдатных дзеячоў айчынай культуры, створаная скульптарам у апошні гады. — Які прыклад высокага мастацтва. Яго работы выдзяляюцца выключнай дакладнасцю індывідуальных характэрных, увышнем партрэта да зырынальнага вобраза. У гэтым сіла рэалістычнага таленту С. Каньківа.

На працягу ўсёй творчай дзейнасці Каньківа шырока карыстаецца прыёмам мастацкай гіпербалы. Іншы раз гэтыя прыёмы дапамагаюць скульптару заставрэнні больш яркія рысы характэрна, садзейнічаюць стварэнню звышнатуральнай выразнасці і экспрэсі вобраза. Нездарма, карыстаюцца гіпербалай, Каньківа ўзвышае свой твор да сімвалу, да шырока алёгарычнага абгульнення. Карыстаецца скульптар гіпербалай таксама для мастацкай алёгорыі, для выказвання той ці іншай мастацкай умоўнасці.

Усе яго сімвалы, перавелічэнні і умоўнасці апраўданы іскреннем аўтара як мага больш глыбока раскрываюць характэр пераонажа або праддзінаў створаных у шырокім плане творчымі думкамі. Каньківа не ўлашціва кантрафэты рысы, скульптар аб'юльняе гіпербалічным прыёмам дасягае выяўлення грамадскага значэння свайго мадэля. У звароце да мадэля С. Каньківа адстаілае права на мастацкую гіпербалу. У гэтым ёсць глыбокі творчы сэнс, бо рэалістычнае мастацтва патрабуе абгульнення і пэўнай гераізацыі падаў і вобразаў.

Першай буйнай работай Каньківа была фігура «Камнебойца» (1898). У рускай скульптуры гэта адзін з першых вобразаў рабочага, чалавека цяжкай фізічнай працы, пабудаванага ў змочках зарыма грамадзянскай правадой, але з фігураю буржуазна-апаганскага фігурано «Камнебойца» скульптар выказаў з мармуру твар таго ж рабочага, заставрочна ў яго рысах глыбокую інтэлектуальную сваядомасць і вялікую думку, якая асвятляе ўсё яго аблічча («Мяльніца»). Гэта першая работа С. Каньківа, якая вырашае ў гіпербалічным плане глыбока псіхалагічную задачу.

Найбольш ярка рысы мастацкай сімвалі выказаны ў буйнай рабоце Каньківа «Самсон, які разрывае ланцухі» (1902), якой аўтар агучыў на рускай рэвалюцыі ідэю ўзвышэння народа над панаваннем буржуазна-апаганскага фігурано «Самсон, які разрывае ланцухі» народ-полат, які ўзнімаўся на барацьбу за знішчэнне справядлівага рабства.

Наступленне жорсткай рэакцыі пасля паражэння рэвалюцыі 1905 г. прымушае Каньківа перайці на моўны мастацкай алёгорыі. Скульптар узямае тэму народа. Перад рускім гледачом дамастравецца зылая галерыя напоўральных, напоўказаных народных тыпаў. Найбольш яркі з іх «Старычок-палівачы» — усвабленне рускага селяніна, які вырас у галерыі і можа звязаны з роднай прыродай, з усім рускім спадчытам, адлюстраваным у роднай мурасцы і кемліцы. Зыраюцца да зырынальнай мастацкай умоўнасці, да пэўнай стыхіі, аўтар падкрэслівае ў фігуры старога яго дабрадзінны выгляд, надзірае яго пільным поглядам, выяў-

ка «Колькі я вярочку ні шчы», У артыкуле «Шчаслівай дарогі» М. Хведаровіч зрабіў агляд вершаў пачынаючых паэтаў.

Пажадала толькі, каб у літаратурнай рэдакцыі смялей уключала сатыру і гумар, а таксама творы для мастацкай самадзейнасці — песні, частушкі, драматычныя эпіоды.

Гэта старонка, балай, першая ластаўка, якая наведміла аб творчасці маладых пісьменнікаў, якія пішуць на тэмы калгаснага жыцця. Пачатак добры. Застаецца толькі пажадаць маладым аўтарам з перыферыі шчаслівай дарогі ў літаратуру.

У. ДЗЯРЖЭВІЧ.

«ВЕСЬ МИР НАСИЛЬЯ МЫ РАЗРУШИМ!»

«Весь мир насилья мы разрушим!» 1957 г.

(Да 85-годдзя з дня нараджэння С. Каньківа)

Яе рысы беднасці і галены. У такіх жа прыёмах створаны Каньківым «Веша старая» (1916), «Горыччалар» (1907), «Жабрацкая брацтва» (1917) і многія іншыя народныя тыпы, выражаныя таленавітым мастаком з дрэва. Эмацыянальна сіла гэтых скульптур настолькі вялікая, што ўз'яўляцца, быццам за кожнай каней-

Аўтапартрэт.

каўскай фігурай. стыхі, незлічонае мноства падобных жа тыпаў, якія вышлі з рускіх палёў і лясоў, з рускіх вясак і сёл, рухаюцца па рускіх дарогах і прасяках і гатовы запіныць усё сваймі шар. Нарождэнне народнай скульптурнай соіты з'явілася магучым пратэстам супраць царскай апаганскай рэакцыі, праддзінаў апаганскай буржуазна-апаганскай фігурано «Самсон, які разрывае ланцухі» народ-полат, які ўзнімаўся на барацьбу за знішчэнне справядлівага рабства.

Бурна вітае С. Каньківа Вялікую Кастрычніцкую сацыялістычную рэвалюцыю. «Героіка рэвалюцыі нараджае сімваліку», — сямірвадэ скульптар. Яго першая ў савесці час работа — мемарыяльная дошка на Сенацкай вежы Крамыля, прысвечаная загінулым у дні Кастрычніка змагарам за рэвалюцыю — прыклад мастацтва рэвалюцыянальнай рамантыкі.

Крылатая фантастычная фігура Гелія з чырвоным сцягам увасобляе сабой Перамогі рэвалюцыі. Лі яе ноег — алмазная ружыца і шыбі, унутрыткі ў зямлю, — сімвал асцяжэння разбураючых войн, і траурная ланта — знак глыбокага смутку па загінулым, дапаўняў алёгарычнаму задуму мастака. За плячыма фігуры ўзыходзіць вялікае прамінае сонца — сваяца новага рэвалюцыянальнага свету. Рэвалюцыянальна мастацкай гіпербалы Каньківа, адлюстраваная ім у мемарыяльнай дошцы, была народжанам настрем многіх рускіх мастакоў, які адгукнуліся на рэвалюцыянальны падаў Кастрычніка стыхінамі кудольных сімвалікарамаічных твораў.

На працягу доўгага перыяду жыцця за ружом (1924—1946) С. Каньківа стварыў рад выдатных рэалі-

стычных партрэтаў дзеячоў айчынай культуры. Разам з імі істатнае сувязь з мастацкай абстрактнага амерыканскага мастацтва пакаля дзюны адбітак на некаторыя творы Каньківа. Сярод іх можна назваць «Пан з жалейкай», «Казаногі музыкант», «Лясная пачвара» і інш.

Паражэнне фашыскай Германіі ўзаскрашае жаданне ў С. Каньківа стварыць статую Самсона, які разрывае ланцухі векавога прыгнёту, што мог уасобіць вызвалены народ. Статуя атрымала вядомасць пад назвай «Вызвалены чалавек».

Але «Вызвалены чалавек» не змог поўнаасцяж раскрыць задуманай скульптарам тэмы. Каньківа імкнецца стварыць больш уражлівы і ў той жа час больш рэальны вобраз Самсона, які разрывае ланцухі.

«Надзіраючы час, — пісаў аўтар, — паказвае Самсона, які, перамогам пакуты, разрывае ланцухі рабства і працягнуў свае рукі наустрач свабоды і будучыні». Для раскрыцця свайго задуманай скульптарам тэмы, Каньківа імкнецца стварыць больш уражлівы і ў той жа час больш рэальны вобраз Самсона, які разрывае ланцухі.

</

Вяспун дум і надзей чэшскага народа

(Да 125-годдзя з дня нараджэння Яна Няруды)

10 ліпеня 1834 г. у адным з раёнаў Прагі (так званай Малой Краіны), населеным нашчадкамі старажытных патрыячаў, крамнікаў, чыноўнікаў, рамеснікаў, дробных дамаўладальнікаў, нарадзіўся Ян Няруда. Дзіцячы і юнацкі гады будучага пісьмніка былі поўнамаглы і маральна прызначаны.

У літаратуру ён прыйшоў пасля бурных паэзіяў 1848 г. Ужо адрачыме баць на барыкадах, паўстанне было падаўлена, рэвалюцыя пачыналася паражэнне. У краіне паліваў палітычны рэжым, раслі рады пралетарыяты, усё больш і больш абвешчана сацыялістычная кампанія паміж бачнымі і багатымі, Галечка, нехта, прышлі — усё гэта, непасрэдна адлюстравана на ўсім аб'ёмна і пераможна станаўчы настрой некаторых вершаў перагана Няруды («Магілёўскія кветкі» (1857)).

Вышэйшы з пралетарскага асяродка, пазі паракрае ў галечку народа багата, буржуазію. Ён з затойнай нянавісцю піша, што сапраўды нянавісць да сабе знаць нават і на могілках. Магіла багатах прыгожых каштоўных помнікамі, а біднак — грудкамі парослай травой зямлі.

У наступныя гады Няруда друкуе многа фелетонаў, невялікіх аповядаў, у якіх адлюстравана жыццё і абставіны жыцця, уключаючы і чыстае душы. З влікім натхненнем і цікавым тэмамі Няруда пераказвае вершы В. Гога, Т. Гейне, Н. Ленана. Па вясных падрабязных пазі пераказвае зборнік твораў Ш. Пётэфі. Так ён знаёміць чэшскую грамадскасць з рэвалюцыйнай творчасцю Еўропы саракавых гадоў.

Больш пазваніў «Магілёўскія кветкі» пазі ўключыў у выданне ў 1867 г. «Кнігу вершаў» — пазі дзесяцігодвай пазіцыйнай працы. У гэтым зборніку, які стаўчы ашчыны крытыкай, шырока раскрыліся значны талент Няруды, наватарская сутнасць яго творчасці, імкненне адлюстраванні жыццява важнае бакі рэчаіснасці, шчырае перадаванне традыцыйнае ролі літаратуры, вяселье грамадскага і палітычнага жыццява да экспанатаў і глыбокае сімпатыя да прыняжанага народа ярка выявілася ў вершы «Лета на працягу». Пазі на ўсё гэта, голас заўважэ, што ганарыцца сваёй прыналежнасцю да біднак, бо толькі вочы абяздольных бачыць праўду. Мова Няруды тут дакладная і жыватна. Апісанні прыроды пазі перадаваны з паказам жыцця чалавека. У шэрагу вершаў зборніка пазі адлюстравана ад рамантычнага матыву, змяняючы іх сацыяльным («Саламяныя вянкі», «Абларанец»). У Ян Няруда выступіць як творца і ролі аўтарытэты чэшскай сацыяльнай баллады.

Лірычная частка «Кнігі вершаў» — яркае сведчанне пачытнай, прыгожай душы Няруды. Такіх пранікнёных вершаў, якіх зноўчы багачствам фарбай, сілай укладзеных іх у паўчы, у чэшскай паэзіі таго часу было мала. Першыя тры шыкы прысвечаны бацьку, маці і любімай жанчыне. Найбольш каштоўны шык «Маші», які ўвайшоў у залаты фонд чэшскай літаратуры. Вершы гэтай шыкы сталі народнымі песнямі.

Кніга «Касмічныя песні» (1878) прысвечана паэту і палітычнаму творцу. Творы гэтай зборніка палюблілі на ўсім свеце за іх жыватворны алітызм, за прастату, выразнасць і гучнасць верша. Пакутлівы розум ад сэнсе жыцця прыводзіць Няруду ў «Касмічных песнях» да філасофіі, якая лічыць жыццё і смерць адзіным і злучаным, заканамерным з'яўленнем. Глыбока на думцы, гэтыя вершы нагадваюць сваёй меланхалічнасцю народныя песні і абвешчваюць чалавека наўпярэймай часткай часткай усесвету.

Творца прагаворана традыцыя Чалавекскага і Эрбена, які абнавіліся на народную творчасць. Няруда ў 1883 г. выпускае зборнік «Баллады і рамансы». Найбагачэйшы свет чэшскай народнай паэзіі стаўчы пазі перадаваў крывінай, з якой чэрпае пазі каласальную песенную сілу, яркасць і выразнасць мастацкіх вобразаў, лёгкасць і задушлівае лірычных інтанацый. І ў гэтай кнізе пазі глядзіць на жыццё шчырым вачыма суровага рэаліста, бачыць усе яны сваёй часу; душы яго — урочка, чужы і бачыць поўнае раішчэ, шукаючы для самадэянай барыбчы па высокую праўду жыцця. Так, у «Балладах аб вясне 1848 года» пазі ўсталявае пранікнёным вершам рэвалюцыю, якая прынясе доўгачаканую свабоду, з годнасцю піша аб іх саўдателях, якіх свабода даражэ за ўсё на свеце.

Напісанне такіх верш у краіне, дзе кожнае ўпамінае аб рэвалюцыі праследавалася паліцэйскім рэжымам аўстрыйскага абсалютызма, было не проста смеласцю. Гэта быў падвіль, пазі пазі-амаграт і грамадзяніна. Нагадваючы народы ад падлежыя ідуць мінулага, баллада заклікала чэхав да барыбчы супраць тыранаў, супраць дэспатызму, супраць раскага даўу жыцця. У «Балладах і рамансах» Няруда масіраваў свае думкі і тым самым пазі ўключыў у традыцыю тых жыццява неспадзявані і лёгкай іроніі.

Вяршыня паэзіі Няруды, яго дэбюцыйныя песні, грамадзянскі завет народнаму — «Нянавісць перадвельюнай пачытнасці», аўдыкаваны ў 1896 г., пасля смерці пазі. Аб гэтай кнізе справядліва гавораць, што яна напісаная ад народнае, для народа, у імя славы народа. Праз усе вершы тут праходзіць ідэя набліжэння смяротнай барыбчы да экспанатаў, Няруда бачыць, што яго ідэалы свабоды і сацыяльнай справядлівасці яшчэ вельмі далёка ад ажыццяўлення, што лібералізм кінца XIX ст. — гэта зусім не свабода, аб якой марыць працоўны народ. Ён разумее, адчу-

Талент Няруды-аўпаўляўніка асабліва праявіўся ў зборніку «Малакраніцкія аповядаванні» (1878), дзе вядліч чэшскі пісьмнік пакінуў будучым пакаленням успаміны аб дзяцінстве, студэнцкіх часах, рэвалюцыі 1848 г., вобразах староў Прагі.

Сваёй творчасцю, поўнай любві да народа, да яго імавітавога культуры, Няруда сёў шчырай рукой сёйбічкі антылізм і бадзёрнасць духу, абудзіў нацыянальную і сацыяльную годнасць у чэшскай калічэ народнае. Гэты кніг харэграфічна паказам сацыяльнай нянавісці ў грамадстве.

Няруда бліжэ да нас, савецкіх людзей, якіх геніяльных аўтар твораў, прысвятных верой у чалавека, ідэй патрыятычнага служэння радзіме, роду.

Генадзь КАНАВАЛАЎ.

Памяці Яна Няруды

Громадскасць Беларусі адзначае 125-годдзе з дня нараджэння пісьмніка. У Дзяржаўнай бібліятэцы імя Я. І. Леніна экспануюцца яго творы.

ваў сэрцам паэта-грамадзяніна, што барабча толькі пачынаецца. І не вынадава апошні верш кнігі — верш «Наперад!» — палімяна кліча да працы, да барабчы за шчасце, браітва і свабоду.

У Няруды-празаіка свае арыгінальная маера вобразнага мыслення і пісьма, снае прыёмы адлюстраванія жыцця, у якіх ён выразаў бачыць зноўчы, загані, сацыяльнае несправядлівасць. Ён не ідзе бітм дэкадэнтскай творчасці Няруды справядліва адзначаюць, што працягчы творы пісьмніка не паддаюцца дакладнаму размежаванню на жанрах. У значнай ступені гэтай «благатнае» садзейнічаў і сам Няруда. Ён, напрыклад, і «Арабескі», і «Малакраніцкія аповядаванні», і «Розныя людзі», і дарожныя прыказкі, сабраныя ў «Парыжскіх карцінках» і «Карцінах чужых краін» дадуць да аповядавання, а «Вывучэнні» кароткія і карэйныя, «Жарты гульнявыя і жорсткія», «Меншыя паэтыка», «Правесці» дакладна межы паміж аповядаваннем і наваляй, дарожнай замалёўкай і дэсцякмі відаў фелетонаў у Няруды немагчыма.

Ды і наўрад ці мае гэта прычынопае значэнне. Галоўнае ў тым, што ва ўсіх відах мастацкай прозы пісьмнік выступае бліскучым аповядаўнікам.

Перы зборнік невялікіх празаічных твораў Няруда надрукаваў у 1864 г. Гэта былі «Арабескі». Аповядаванні, якія ўвайшлі ў кнігу, пабудаваны на ўспамінах аб часах дзяцінства. Так, уявіўшы ў аповядаванні «Ян быў бліжэй» аўтабіяграфічныя элементы, пісьмнік выдэляе іх адзінаці паэтычнай фігура малакраніцкага юнака ў Францішка Горачкі, якога за бадзёрнасць кінца паларэа ў махлярстве. Закаваны акружачымі, стамлены ад іміраўнай барабчы, ён канчае жыццё самагубствам.

Змест аповядаванняў, якія ўвайшлі ў «Арабескі», не зводзіцца, аднак, толькі да адлюстравання трагічных гісторыяў. Няруда-чалавек жыццява радасны—любіць смець і дасціпнасць, не пранукаў ніколі выпадку лазабаўляць чытачоў якім-небудзь да кур'ёзнага гумарыстычным выпадкам.

У 1871 г. выходзіць зборнік аповядаванняў пісьмніка «Розныя людзі», у якім ён дзеліцца з чытачамі ўражаннямі аб паларожках па Еўропе і Балжыям Усходу. Цесна прымыкаючы да «Арабескаў», гэты кніга, аднак, значна ўстаўне ім мастацкімі якасцямі. У гэтым жа годзе Няруда пазі аповядаў «Лайлак», характэрнае праўдлівым паказам сацыяльнай нянавісці ў грамадстве.

Талент Няруды-аўпаўляўніка асабліва праявіўся ў зборніку «Малакраніцкія аповядаванні» (1878), дзе вядліч чэшскі пісьмнік пакінуў будучым пакаленням успаміны аб дзяцінстве, студэнцкіх часах, рэвалюцыі 1848 г., вобразах староў Прагі.

Сваёй творчасцю, поўнай любві да народа, да яго імавітавога культуры, Няруда сёў шчырай рукой сёйбічкі антылізм і бадзёрнасць духу, абудзіў нацыянальную і сацыяльную годнасць у чэшскай калічэ народнае. Гэты кніг харэграфічна паказам сацыяльнай нянавісці ў грамадстве.

Самадзейная артыстка

Іх было чалавек дзесяць — актыўныя удзельнікі агітбрыгады раённага Дома культуры. Мастацкі кіраўнік т. Маурэкевіч прымета хваляваўся: «Дзе ж мынаёмся? Але ў прызначаны час яна затармазіла каля памяшкання РДК. Праз некалькі мінут агітбрыгада пачала ў калічэ імя Каліноўска. Гэта быў селета на дзесяць вясёл у вёсцы.

Разам з юнакамі і дзевачатамі ў машыну селі сурвядны гол жычынны — фелетон раённай бадзёрнай Ганна Міхайлаўна Кабалеўцава. У кулаўскіх «Прымаках» яна выконвае ролі Дамізія.

Ганна Міхайлаўна пачала удзельнічаць у мастацкай самадзейнасці яшчэ будучы школьніцай. Іпіні гады, Кабалеўцава закончыла мелодычны тэхнікум і ўступіла на самастойны шлях жыцця. Але дзе б яна ні працавала — нейкая бліжэ заўважыла яшчэ на сцену.

Як толькі пераехала Кабалеўцава з сям'ей жыць і працаваць у Дулічэ, адрэзу ж прыйшла ў РДК.

Толькі што распачаў канцэрт, Аб'явілі, што самадзейная артыстка пакажэ п'еску «Дзе чышчы». Па радэх пранёсе шпэт: — Хто ж ролі Агаі будзе выконваць?

— Ніякай Кабалеўцава. І сапраўды, ролі Агаі выконвала Ганна Міхайлаўна. Пасля п'есы гледачы ўжо сустраляся з т. Кабалеўцавай. На гэты раз старэйшая самадзейная артыстка праявілася са сцены песні і часта трынаццаці самадзейная артыстка праявілася ў Ганна Міхайлаўна багата. Пераважваюць вострыя і дасціпныя частункі, а таксама песні лёгкага гумарыстычнага характара.

У кожным раённым цэнтры ёсць народныя, якіх свой вольны час прыводзіць вольт карысна, як Ганна Міхайлаўна. Яны не імкнучыся на падмоцы вядліч тэатраў, і слава ім не патрабна. Такія людзі проста робяць добрую справу. Гэта ім удзячны тысячы гледачоў — наваляўнікаў дамоў культуры.

У. КАЛІНОЎСКІ.
Дулічэ.

Умелец

У калічэ імя Янкі Купалы Свірэскага раёна жыць таленавіты разбяр па дрэву В. Ягела з сям'ёй. Бязроўна-чотка пасля апрапоўкі ён выдатным майстрам наладнае карольскае бюро, Нямала твораў таленавітага разбара азначана прыміам і граматамі на ўсеагульных, рэспубліканскіх і абласных выстаўках народнага прыкладнага мастацтва. Сярод іх — чарнільныя прыборы, шкатулкі, кубкі, талеркі, партабкі, попельніцы і г. д.

Любімым рамяствам навучыў Ягела сінюў Яўгенія, які скончыў Белдзяржуніверсітэт, і 10-гадовага Паўліка. Малодны сын самастойна падрыхтаваў для школьнай выставкі шэраг экспанатаў.

У Вікенцыя Францішка цікавыя творчыя задумы — адлюстраванне вядліч самадэявага плана, прынятага на нечагоровым XXI з'ездзе КПСС.

А. БАДАНОВІЧ.

Цікавы, своеасаблівы калектыў

Дзяржаўны астрадны аркестр Армянскай ССР добра знаём мініскаму гледачу па раённых выступленнях. Канцэрты аркестра, якія днём адбываюцца ў памяшканні Мініскага Палаца культуры, прарасваюць зноў яркае паказанне, што гэты калектыў — цікавы, своеасаблівы.

Репертуар аркестра ў асноўным складаецца з твораў армянскіх кампазітараў А. Бабаджаняна, Л. Саргіяна, А. Аруцянца. Вядлікае месца ў праграме адведзена творам мастацкага кіраўніка аркестра — лаўрэата міжнародных конкурсаў, кампазітара К. Араб'яна.

«Армянская фантазія» А. Аруцянца і К. Араб'яна, «Канцэртны марш» К. Араб'яна, «Армянская гераніада» А. Бабаджаняна выконваюцца аркестрам ярка, з захапляючым тэмпераментам. Станючыя дасціпны калектыў — чысціня строю, тонкі і чулы акампанімент салістам. У выучанні ж улет аркестра часам дамінуе разкаля медыя група, якая месцамі заадага гучыць малаю па колькасці струнуў.

Выкананне саляістаў-інструменталістаў — трыбаца Т. Петрасяна, кларнетыста А. Анусяна і аслужачага артыста Армянскай ССР узарніка Р. Іаджана вызначана высокім прафесіянальным майстэрствам.

З выкапаннем лірычных песень у канцэртах выступілі маладыя спевачкі Валя Айвазян і Гр. Чагіран, уладальнікі прыемных, мілагучных галасоў.

Асабліва цэпа было сустрэта выступленне спевача А. Кізірава, які наўдана прыхаў з Амерыкі і нарэччы зноўчы сапраўднае шчасце на роднай армянскай зямлі. Хваляваў і глыбокім паўчыім гэтага нумара ўздыць што-небудзь з твораў савецкіх кампазітараў, а не з замежнага фільма «Залатая сімфонія».

Наогул, трэба адзначыць, што на гэты раз калектыў астраданага аркестра выступіў значна ніжэй сваіх магчымасцяў.

Малыч ж у сваім распараджэнні добры склад аркестра, цікавыя выдануў — інструменталістаў, спевачкі і танцораў, астрадны аркестр Армянскай ССР можа і павінен выступаць толькі з высокамастаквай праграмай.

Ю. МАТРАЕВ.

На становішчы пасынка

Амаль паўгода прайшло з часу, як у Гомелі пазі стварыла гарадскі самадзейны сімфонічны аркестр у складзе 55 амагратуў музыкі. За гэты перыяд аркестр зважываў шырокае папулярнасць у абласным цэнтры. На яго выступленнях пазіваў дэсцяк тысяч гомельцаў. Гэта сведчыць, што ў горадзе імвала амагратуў сімфонічнай музыкі. Ды і сам факт стварэння самадзейнага аркестра — вядліка падзея ў культурным жыцці Гомеля.

У сувязі з гэтым хоцаша сур'езна прапракуць кіраўніцтва абласнога Упраўлення культуры, а таксама Гомельскай гасвет (старшыня т. Лебедзеў) за тое, што яны мала клапаціліся аб новым творчым калектыве, які арганізаваны з ліку самадзейных артыстаў. Аркестр не мае памяшкання для заняткаў і рэпетыцый, што дрэнна адбываецца на творчым роспе аркестрантаў.

Е. ІВАНОВ.

З замежнай пошты

Іх галасы

Чыкагская фабрыка грамафонных пласцінак вырабляе ашчысціць Селічэ немаў. Як вядома, у Заходняй Германіі заведзены новыя пласцінкі з выступленнямі Гітлера, Германія, Гебелса і іншых фашысцкіх правадзюў. Немецкія ўлады, праўда, былі крыху збінтаваны, у Вавары на ітацкім грамадскай гэтыя пласцінкі былі забаронены. Але Ваварыя — гэта не ўсі Заходняя Германія. Калі голас Гітлера забаронены, скажам, у Мюнхене, то жыхар Гамбург можа смець асадоў, слухачы прамовы фюрара. Бо ў тым жа горадзе Гамбург выдасца часоіч «У абарону прынятай уласнасці і права аўтар». Гэты часоіч, у якім супрацоўнічаюць вядомыя нямецкія журналісты, абурны мэрарыствамі баварскага ўрада. Нездарма там 900 судзюў засталіся ў спадчыну з часоў Гітлера. Як жа ім выступаць супраць свайго фюрара?

І яшчэ адзін голас прыняўчы ўвагу шапоўлага часоіча. Гутары на ідзе аб Лілі Марлен, у мігудым інапанеткі, затым, ужо ў часы фашызма, аўтар моных тады песенек, якіх фелетыві падзівіў фашысцкай арміі. Самой гэтай Лілі няма ў жыцці, але захаваныя яе выдануў, нейкі Шульц, які задумаў выдасць зараз з нотнымі далаткамі яе песнікі. Пра тое, нібы гэтаму Шульцу ставіць перашкоды, не хочучь дазволіць выданне гэтых песень, з вядлікім абурэннем піша часоіч, закліканы абараняць прыацэны.

Неабходна лаярэадзіць чытача. Усё, што адбываецца з ным герам, — не выдумка. Аб гэтым пісалі газеты розных напрамкаў. У чым жа справа? Пасля трох год «плакуць» у пустыні Адамскі аб'явіў, што ён толькі што вярнуўся з планеты Венеры. Понаўдэнага астра-

Над Свіслачу. З серыі работ мастака С. Геруса.

ПІСЬМО ў РЕДАКЦЫЮ

На становішчы пасынка

Амаль паўгода прайшло з часу, як у Гомелі пазі стварыла гарадскі самадзейны сімфонічны аркестр у складзе 55 амагратуў музыкі. За гэты перыяд аркестр зважываў шырокае папулярнасць у абласным цэнтры. На яго выступленнях пазіваў дэсцяк тысяч гомельцаў. Гэта сведчыць, што ў горадзе імвала амагратуў сімфонічнай музыкі. Ды і сам факт стварэння самадзейнага аркестра — вядліка падзея ў культурным жыцці Гомеля.

У сувязі з гэтым хоцаша сур'езна прапракуць кіраўніцтва абласнога Упраўлення культуры, а таксама Гомельскай гасвет (старшыня т. Лебедзеў) за тое, што яны мала клапаціліся аб новым творчым калектыве, які арганізаваны з ліку самадзейных артыстаў. Аркестр не мае памяшкання для заняткаў і рэпетыцый, што дрэнна адбываецца на творчым роспе аркестрантаў.

Е. ІВАНОВ.

З замежнай пошты

Іх галасы